Balio Sruogos laiškas Juozui Urbšiui, po 1923-10-27, iš Miuncheno – į Berlyną

Urbšiau, / Dėku už liūdymą, kurį, kaipo visai tinkamą, pasilieku, bet laišką, kaipo visai netinkamą, grąžinu.

Urbšiau,

Dėku už liūdymą, kurį[,] kaipo visai tinkamą[,] pasilieku, bet laišką, kaipo visai netinkamą, grąžinu.

Ir netinkamą šit dėl ko: kad Tu galėtum man išduoti tokį liūdymą, man rodės, esą reikalinga tam tikro pamato, kitaip sakant[,] prošenijos. O tokią prošeniją, man rodės, galiu rašyti ne Urbšiui, o tiktai konsului. Juk liūdymas yra įregistruotas – turbūt ir mano prošenija yra gaunamų raštų tarpe registruota. Tai buvo ne gromata, kaip tu sakai, bet prošenija, ir prošenija ne Urbšiui, o tam tikrai valdžios personai. Bet iš tavo gromatos man aiškėja paškudnesnis dalykas. Aš buvau parašęs tau ir privatinį laiškelį, kurį[,] mano nuomone, įdėjau kartu prie prošenijos. Bet matyti[,] tu jo negavai. Tai[,] matyt[,] tą laiškelį aš būsiu įgrūdęs į kokį kitą konvertą, kurių tuokart išsiunčiau penketą. Biškį nepatogu išeis, jei tas laiškelis bus į Ameriką nukeliavęs. Mat aš tą dieną baisiai draskiaus – reikėjo „revoliucija“ padėt kelt. O vakar universitete studentai posėdžiavo kur kas gražiau ir smarkiau negu Maskvoj per revoliuciją, [1] išeidami susimušė, įsimaišė karuomenė, ir rezultate geriausiam Vokietijos chirurgui prof. Sauerbruchui [2] tapo šautuvo buože žandas nubalnotas. Ir[,] be to[,] dar universitetas uždaryta neaprėžtam laikui. O mes lakstom po miestą – studiozai – ir pletkuojam vis apie politiką. [3] Paškudnios dienos. O oras toks gražus vis, taip šilta, ir taip daug saulės, kad ūpas dar labiau kaista – visai kaip Heidelbergo romantikos metu. [4]

Ir iš viso košė išeina.

O Tave už straipsnį, kur Ramųjį Arimantą [5] vanojai, [6] norėčiau labai širdingai pasveikinti.

Ir gaila tiktai, kad tu tingi daugiau rašyti.

Also, [7] būk geras.
Tavo Balys

KOMENTARAI

[1] Turima galvoje Rusijoje 1917-02-23 įvykusi Vasario revoliucija, kurios metu buvo nuversta caro valdžia ir paskelbta respublika.

[2] Ernstas Ferdinandas Sauerbruchas (1875–1951), vokiečių chirurgas, 1918–1927 m. dirbo Miuncheno Liudviko Maksimiliano universitete.

[3] Gali būti kalbama apie situaciją po vadinamojo „Alaus pučo“, įvykusio Miunchene 1923-11-08 ir 09 d. Pučo metu Adolfas Hitleris su kitais Vokietijos nacionalsocialistinės darbininkų partijos atstovais bandė nuversti esamą valdžią. Hitleris Miuncheno aludėje „Bürgerbräukeller“ paskelbė, kad Vokietijos ir Bavarijos vyriausybė netenka įgaliojimų, o valstybės kancleriu ir laikinosios vyriausybės vadovu skelbiamas jis pats. Perversmas nepavyko. Bavarijos vyriausybė išvaikė pučistus, susirėmimų metu būta aukų.

[4] Minimas antrasis – Heidelbergo – romantizmo etapas (1805–1808), kuriam būdingas koncentravimasis į tautos istorijos ir poezijos studijas. Šį laikotarpį atstovauja broliai Grimai, Kleistas, Arnimas, Brentanas, kurie kartu išleido liaudies lyrikos rinkinį „Stebuklingas berniuko ragas“. Autoriai siekė parodyti vokiečių kultūrą kaip vientisą reginį.

[5] Ramusis Arimantas – Juozo Jono Hertmantavičiaus (1874–1943), JAV lietuvių veikėjo, literato, žurnalisto, spaudos darbuotojo, slapyvardis. Juozas Jonas Hertmantavičius, 1893 m. emigravęs iš Lietuvos, tuo metu gyveno Čikagoje. Norėdamas supažindinti amerikiečius su Lietuva, rašė straipsnius į amerikiečių spaudą. Bendradarbiavo *Naujienose, Lietuvos žiniose bei Santaroje*. 1923 m. buvo parašęs apie gyvenimą Lietuvoje kritinį straipsnį, kuris atskiromis dalimis spausdintas keliuose laikraščio *Lietuvos žinios* numeriuose (žr. Ramusis Arimantas, „Kur einama?“, in: *Lietuvos žinios*, 1923-08-23, Nr. 185, p. 3; 1923-08-24, Nr. 186, p. 1–2; 1923-09-02, Nr. 194, p. 2). Straipsnyje Juozas Jonas Hertmantavičius pateikė į Lietuvą iš Amerikos atvykusių pasisvečiuoti tautiečių amerikiečių pastabų dėl įžvelgtų neigiamų dalykų, dėl kurių lietuviai emigrantai negali grįžti gyventi į tėvynę. Juozas Jonas Hertmantavičius išvardijo 26 „pagrindines nuodėmes“: „1) Chamizmas; 2) Kyšių ėmimas; 3) Netobulumas viešų įstaigų; 4) Tinginystė; 5) Plėšimas nepakeliamų mokesčių; 6) Favoritizmas; 7) Ištvirkimas; 8) Trukdymas visokių sumanymų; 9) Stoka valstybinio susipratimo; 10) Stoka iniciatyvos prekyboje ir pramonėje; 11) Banditizmas; 12) Stoka būdų susisiekimo; 13) Partviškumas; 14) Godumas; 15) Stoka kredito ir pinigų; 16) Palinkimas spekuliacijon; 17) Žiaurumas; 18) Netolerancija; 19) Žmonių tamsumas; 20) Kunigų įtaka; 21) Stoka bendros minties viešame gyvenime; 22) Stoka pažangumo; 23) Kliudymas visokių pradėjimų; 24) Girtuoklystė; 25) „Ūžimai“; 26) Saumylystė, Etc. Etc. Etc…“ (žr. in: Lietuvos žinios, 1923-08-24, Nr. 186, p. 1; 3).

[6] Juozas Urbšys oponavo Ramiajam Arimantui, kategoriškai atmetė ir itin ironiškai komentavo nepagrįstą mintį, kad Lietuva, kuriai būdinga tiek daug „nuodėmių“, ilgai neužsilaikys, Lietuvai bus greitas galas“. Juozo Urbšio publicistinis straipsnis liudijo ir literatūrinius gabumus, kuriuos įžvelgė Balys Sruoga (žr. J. Ur., „Ramiojo Arimanto Lementacijos arba 26-ios nuodėmės su etc.“, in: *Lietuvos žinios*, 1923-10-27, Nr. 241 , p. 1–3). Juozas Urbšys sutiko, kad yra sunkumų Lietuvos vidaus gyvenime, užsienio politikoje. Iškėlė svarbiausius – darnios vienybės, tautinio sąmoningumo – principus, kuriais remiantis viskas ištaisoma. Teigė, kad Lietuvos vaikai yra visi – ir Lietuvoje, ir užsienyje gyvenantys, „organiniai kūnu ir siela tai tautai priklausą“, todėl visų bendra pareiga – dirbti Lietuvai dėl jos gerovės: „Ateik pats ir prakaitą, o kartkartėmis ir kraują liedamas, dirbk ir kas blogo taisyk[…]“.

[7] Also *angl* =Be to.